

Vergaderjaar 1994–1995

23 692

Wijziging van enige bepalingen in het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten inzake de bewaring en teruggave van inbeslaggenomen voorwerpen

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 15 december 1994

Met genoegen heb ik ervan kennis genomen dat de hoofdlijnen van dit voorstel voor het merendeel op steun van de aan het woord zijnde fracties kunnen rekenen. Ook de wenselijkheid van aanpak van de problematiek van de duur van de bewaring van een groot aantal inbeslaggenomen voorwerpen en de wijze waarop een uitvoerbare beslissing over het lot van die voorwerpen wordt verkregen, wordt in brede kring ondersteund. Op de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen ga ik in het onderstaande graag in.

1. Aanleiding voor de voorgestelde wijziging

De leden van de fractie van het CDA vragen in hoeverre de voorgestelde wijzigingen eraan kunnen bijdragen dat de hoeveelheid inbeslaggenomen voorwerpen kleiner wordt. De voornaamste doelstelling van de wijzigingen is het bevorderen van een snelle beslissing over het lot van de inbeslaggenomen voorwerpen en het beperken van de duur van de bewaring. Vooral het eerder beslissen over de noodzaak van het voortduren van het beslag zal ertoe leiden dat minder voorwerpen behoeven te worden bewaard, maar ook zal dan in een vroeg stadium kunnen blijken of de inbeslagneming terecht en zinvol was. Correcties ter zake kunnen eerder worden toegepast en zullen beter beklijven, naarmate er minder tijd is verstreken tussen inbeslagneming en teruggave. De wijzigingen hebben geen betrekking op de vraag welke voorwerpen vatbaar zijn voor inbeslagneming.

De leden van de fractie van de PvdA hebben gevraagd naar de voortgang bij de uitvoering van de motie-Swildens-Rozendaal/Esselink (kamerstukken TK, vergaderjaar 1994–1995, 22 901, nr. 15). Aan deze motie zal uitvoering worden gegeven door het opnemen van een bijzonder paragraaf in de richtlijnen voor het beleid van het openbaar ministerie en de politie inzake inbeslagneming (algemeen). Daarin wordt bijzondere aandacht besteed aan de handelwijze met betrekking tot de inbeslagneming van uit het wild gevangen dieren. Deze dienen zo veel mogelijk te worden teruggeplaatst in de natuur. Op deze terugplaatsing kunnen zij worden voorbereid op opvangplaatsen, naar welke zij zo snel mogelijk na de inbeslagneming moeten worden overgebracht. In

dergelijke gevallen is overleg aangewezen tussen de formele bewaarder van de dieren: de provinciale voedselcommissaris en het openbaar ministerie, dat voor een spoedige afwikkeling een machtiging ex artikel 17, tweede lid (huidige regeling) kan geven. De eerder genoemde richtlijn die in 1978 door de procureurs-generaal bij de gerechtshoven is vastgesteld, wordt thans mede in het licht van het onderhavige wetsvoorstel herzien en aangepast; de inwerkingtreding daarvan zou naar verwachting gelijk moeten lopen met die van dit wetsvoorstel. In de tussentijd zal ik met mijn ambtgenoot van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij overleg voeren, opdat in de praktijk reeds volgens de aan te passen richtlijnen werkwijze met betrekking tot uit het wild gevangen dieren wordt gehandeld.

Ik ben verheugd dat de leden van de fractie van D66 de opvatting van mijn ambtsvoorganger delen dat strafvorderlijk inbeslagname zelden een adequaat instrument is voor het tegengaan van betreurenswaardige en ongewenste toestanden als het voortdurend verwaarlozen van veestapels. Bij brief van 7 april 1994, nr. 433654/294, aan de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren heeft mijn ambtsvoorganger vooral gewezen op andere mogelijkheden om aan dergelijke misstanden een einde te maken: in het bijzonder de civielrechtelijke onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen (titel 19, Boek I BW). Het instellen van bewind over een veestapel, indien een meerderjarige als gevolg van zijn geestelijke of lichamelijke toestand tijdelijk of duurzaam niet in staat is zijn vermogensrechtelijke belangen zelf waar te nemen, is een beter instrument om te verzekeren dat de desbetreffende dieren blijvend op een behoorlijke wijze worden verzorgd. Duidelijk is dat in dergelijke gevallen met strafrechtelijke repressief optreden achteraf in de regel niet de gewenste gedragsverandering bij de eigenaar van de dieren wordt bewerkstelligd. Voor het toekennen van een extra bevoegdheid aan het openbaar ministerie om ernstig verwaarloosde dieren tijdelijk in bewaring te geven bij een bijzondere bewaarder, waarbij de kosten later op de veroordeelde dienen te worden verhaald, zie ik dan ook net zo min als mijn ambtsvoorganger aanleiding, te meer niet omdat na teruggave van de dieren het risico van nieuwe verwaarlozing opnieuw onverminderd aanwezig zal blijven. Ook indien de rechter aanleiding ziet tot verbeurdverklaring van een verwaarloosde veestapel, zal deze uitspraak in de regel gepaard gaan met het toekennen van enige compensatie op de voet van artikel 33c, tweede lid, Wetboek van Strafrecht. Geen rechtsregel verbiedt vervolgens de veroordeelde zich van nieuw vee te voorzien, waarna verwaarlozing opnieuw dreigt. Het benutten van de reeds aan het openbaar ministerie toekomende bevoegdheid om de civielrechtelijke maatregel van onderbewindstelling te vorderen, lijkt aanzienlijk effectiever dan louter strafrechtelijk optreden.

2. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel

De leden van de fractie van de VVD zijn beducht voor de taakverzwaring die voortvloeit uit de onderhavige wijzigingen. In zijn algemeenheid kan niet worden volgehouden dat uit deze specifieke wijzigingen veel extra werklast voor het openbaar ministerie zal voortvloeien. Zoals onder 1 reeds is opgemerkt zal de voorgestelde wijziging in ieder geval niet op korte termijn leiden tot een significante daling van het aantal inbeslaggenomen voorwerpen. In het aantal beslissingen dat moet worden genomen komt derhalve evenmin verandering.

Wel bevat het voorstel een aantal prikkels voor het openbaar ministerie om de afwikkeling van zaken met inbeslaggenomen voorwerpen in een eerder stadium ter hand te nemen en te bespoedigen. Daarmee wordt het aantal zaken waarin het gemakkelijker was om geen beslissing te nemen of te beslissen dat het beslag moest voortduren kleiner. Bovendien wordt de controle op de afdoening van inbeslaggenomen voorwerpen verbeterd

doordat bij de einduitspraak altijd een rechterlijke beslissing over de bestemming van de inbeslaggenomen voorwerpen moet worden gegeven. Daarmee komt een einde aan de moeizame constructie dat in de gevallen waarin de rechter zich niet in staat tot het geven van een last tot teruggave had verklaard, de bevoegdheid tot teruggave terugkeerde bij het openbaar ministerie. Veelal werd de verdere afdoening van het beslag bij het terugkeren van het dossier ten parkette over het hoofd gezien.

In de aard van de door het openbaar ministerie te nemen beslissingen komt derhalve verandering: het krijgt meer verantwoordelijkheid bij het beslissen over vernietiging en vervreemding van voorwerpen, maar het kan daarbij beschikken over een aanzienlijke verbeterde administratieve ondersteuning van dit proces.

Bij de inwerkingtreding van het nieuwe Besluit inbeslaggenomen voorwerpen (6 augustus 1994, Stb. 440) zijn reeds voorzieningen getroffen ten behoeve van de verbetering van de administratieve verwerking van zaken waarin beslag was gelegd. Daartoe is o.a. aan de geautomatiseerde parketadministratie (COMPAS) een speciale module voor beslagzaken toegevoegd en is een losbladig handboek voor de afdoening van beslagzaken bij de parketten verspreid.

De leden van de fractie van de VVD vragen naar de aansprakelijkheid voor onrechtmatig optreden van het openbaar ministerie. In de bestaande situatie waarin belanghebbenden die schade hebben geleden door het optreden van het openbaar ministerie bij de afwikkeling van strafrechtelijke beslagen, daarvoor de Staat der Nederlanden aansprakelijk kunnen stellen, komt geen verandering.

2.2. Teruggave aan en bewaring ten behoeve van de rechthebbende

De leden van de fractie van de PvdA, het CDA, GPV en D66 hebben vragen bij het voorstel om in duidelijke zaken het van misdrijf afkomstige inbeslaggenomen voorwerp al voor het onherroepelijk worden van de einduitspraak van de rechter in bewaring te geven aan het slachtoffer van het strafbaar feit ten einde het te gebruiken. Zij stellen achtereenvolgens aan de orde: de betekenis van het begrip «rechthebbende» (CDA), de beschikkingsbevoegdheid van de rechthebbende gebruiker (PvdA en D66) en het ontbreken van rechterlijk toezicht op de beslissing tot tijdelijke bewaring (PvdA, CDA, D66 en GPV) en de geschiktheid van de officier van justitie om een beslissing te nemen over het al dan niet voortzetten van de bewaring.

Ik stel voorop dat de voorziening in artikel 116, vierde lid, Sv. in het bijzonder bedoeld is voor zaken, waarbij over de gegrondheid van de aanspraak op het inbeslaggenomen voorwerp in redelijkheid niet veel discussie mogelijk is. Voorwaarde voor de toepassing van deze voorziening is dat het slachtoffer aannemelijk kan maken dat hij als rechthebbende kan worden aangemerkt. Ik verwijs naar het in het Nader Rapport genoemde voorbeeld van de gestolen auto, waarvan door het slachtoffer aangifte is gedaan en die kort daarna wordt aangetroffen bij een verdachte, die geen redelijke verklaring voor het in zijn bezit hebben van het voertuig kan geven. Het is niettemin denkbaar dat de betrokken verdachte gelet op zijn procespositie niet graag zal meewerken aan een teruggave aan het slachtoffer als daaruit ook maar enige betrokkenheid bij het strafbaar feit kan worden afgeleid. De arresten die aanleiding geven tot het opnemen van de onderhavige bepalingen (HR 24-1-1977, NJ 1978, 323 m.n. GEM; HR 24-4-1984, NJ 1985, 115 m.n. GEM; HR 12-1-1988, NJ 1988, 836) geven reeds aanleiding voor de veronderstelling dat van de beslagene geen bereidheid mag worden verwacht mee te werken aan teruggave aan de onbekende rechthebbende. Cijfers – zoals verzocht door leden van de fractie van D66 – over het aantal zaken, waarin de beslagene – zonder redelijke grond – opponeert tegen de voorgenomen teruggave aan de vermoedelijke eigenaar zijn niet voorhanden. De enkele verdenking

van heling is op zich niet voldoende voor een inbewaringgeving aan de rechthebbende; het moet duidelijk zijn dat het voorwerp hem door misdrijf is ontnomen en dat zijn aanspraak daarop een alleszins aannemelijke – in ieder geval aannemelijker dan die van de beslagene – is.

Indien de constructie van artikel 116, derde lid, Sv. wordt gevolgd, kan de verdachte/beslagene tegen de voorgenomen teruggave opponderen en die teruggave gedurende geruime tijd ophouden. Tegen een afwijzende beschikking op zijn beklag, staat immers ingevolge artikel 552d, tweede lid, Sv. beroep in cassatie open. De termijn binnen welke cassatie kan worden ingesteld gaat pas lopen, indien de beschikking aan de beslagene is betekend. Het laten vervallen van deze beklagmogelijkheid voor de beslagene is niet in overeenstemming met het uitgangspunt van deze regeling, namelijk dat inbeslaggenomen voorwerpen in beginsel terug moeten naar de beslagene; zij biedt bovendien een redelijke rechtsbescherming in de gevallen waarin de beslagene wel goede grond heeft voor zijn oppositie.

Inderdaad is de voorziening erop gericht door middel van het treffen van een ten opzichte van ongeclausuleerde teruggave aan de rechthebbende minder verstrekkende en snel te nemen ordemaatregel, het slachtoffer zo snel mogelijk het genot van het voorwerp te gunnen. Sinds het begin van de jaren tachtig is al aandacht gevraagd voor de positie van het slachtoffer, die niet snel genoeg in het bezit van zijn door misdrijf onvreemd voorwerp kan worden gesteld.¹ Dat klemt te meer indien het slachtoffer het gebruik van het voorwerp nodig heeft voor zijn broodwinning (b.v. een vertegenwoordiger); diens schade kan door het treffen van de maatregel aanzienlijk worden beperkt.

De duur van de procedure van artikel 116, derde lid, Sv. is onmiskenbaar een belangrijke factor voor het creëren van die neergelegd in het vierde lid.

Het belang van het slachtoffer weegt hier duidelijk zo zwaar dat de reguliere rechtsbescherming van de beslagene, opgenomen in het derde lid, daarvoor moet wijken.

De omschrijving van het begrip «rechthebbende» omvat de rechthebbenden ten aanzien van een zaak: d.w.z. personen die een op enige rechtsregel gebaseerde aanspraak ten aanzien van een inbeslaggenomen voorwerp kunnen maken. Ingevolge artikel 94a, derde lid, Sv. kan dat voorwerp ook een vermogensrecht zijn: b.v. een banktegoed. De uitbreiding van artikel 94a strekt er in het bijzonder toe het mogelijk te maken dat bepaalde vermogensrechten aan de beschikkingsmacht van de beslagene worden onttrokken met het oog op door de Staat te nemen verhaal. Deze inbeslagneming heeft in sterke mate het karakter van conservatoir beslag; zij is bedoeld voor het blokkeren van bepaalde vermogensrechten van de beslagene. Deze vermogensrechten behoeven niet meer rechtstreeks in relatie te staan met het strafbaar feit, maar kunnen ook betrekking hebben op de legaal geïnvesteerde opbrengst daarvan. In dat geval is er veelal geen direct verband tussen het vermogensrecht en het slachtoffer.

Het onvreemden van vermogensrechten aan slachtoffers laat zich in concreto niet wel denken. Voor de regeling van artikel 116, vierde lid, Sv. is er dan ook vanuit gegaan dat het de rechthebbende ten aanzien van een concrete zaak (een fysiek object) betreft. Het doel is dat de betrokkene in de gelegenheid wordt gesteld het voorwerp te gebruiken. De juridische titel daarvoor is bewaring. Het is niet de bedoeling dat het voorwerp wordt verbruikt, zoals in het geval van een banktegoed. Niettemin zou mogelijk moeten zijn dat aandelen en obligaties, waarop de aanspraken van het slachtoffer duidelijk zijn b.v. blijkend uit recente aankoopnota's, eveneens in gebruik aan de rechthebbende worden gegeven. Dit ligt in de

¹ Zie b.v. F. Vellinga-Schootstra – Teruggave van inbeslaggenomen voorwerpen, Delikt en Delinkwent 1983, blz. 121–136.

lijn van artikel 94b onder 2°, Sv.: beslag op rechten aan toonder of order geschiedt door beslag op het papier.

Het is de bedoeling dat het voorwerp door het slachtoffer in de eerste plaats wordt bewaard en in de tweede plaats kan hij het gebruiken. Dat het voorwerp moet worden bewaard impliceert dat het slachtoffer het voorwerp niet mag vervreemden of anderszins ongeschikt voor teruggave mag maken. Schade die tijdens de bewaring door het gebruik is ontstaan komt voor rekening van de gebruiker, ook als het volgens een rechterlijke beslissing aan een ander moet worden afgegeven. Het verhaal zal door de Staat die verantwoordelijkheid draagt voor de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing moeten worden genomen.

Het argument van de leden van de PvdA-fractie dat van het slachtoffer niet zonder meer mag worden verwacht dat hij als een goed huisvader voor het voorwerp zal zorgen, omdat hij – waarschijnlijk terecht – van oordeel is dat het hem in eigendom toebehoort, overtuigt mij niet. De keuze tussen een beperkte beschikkingsbevoegdheid met gebruik van het voorwerp en een uitgestelde teruggave zal in de regel een eenvoudige zijn. Vooral het verband met de door deze fractie wenselijk geachte tussenkomst van de rechter bij een dergelijke bewaargeving ontgaat mij; juist de omstandigheid dat het voorwerp na een rechterlijke beslissing in bewaring wordt gegeven zal de indruk versterken dat het slachtoffer meteen en geheel in zijn recht hersteld wordt.

Ten aanzien van het ontbreken van rechterlijke toetsing voorafgaand aan de beslissing van artikel 116, vierde lid, Sv. merk ik het volgende op ter adstructie van mijn standpunt tot handhaving van de redactie van deze bepaling. In het voorgaande zijn als argumenten reeds aangevoerd, dat het slechts kan gaan om een voorlopige maatregel in «sprekende» gevallen, waarin het belang van het slachtoffer duidelijk zwaarder weegt dan dat van de beslagene.

Ik benadruk nog eens het voorlopige karakter van de maatregel, over de toepassing waarvan in alle gevallen achteraf door de rechter een oordeel wordt gegeven. De strafrechter die het criterium hanteert dat de teruggave redelijk en maatschappelijk verantwoord moet zijn, heeft evenmin het laatste woord over de deugdelijkheid van de civielrechtelijke aanspraken op het voorwerp. Daartoe blijft bepaald dat een strafrechtelijke beslissing over het voorwerp ieders rechten onverlet laat (artikel 116, zesde lid); de definitieve vaststelling daarvan is voorbehouden aan de civiele rechter. In aanvulling daarop wijs ik op de niet te onderschatten praktische nadelen: iedere extra of bijzondere procedure in het voorbereidend onderzoek levert immers een afwijking op van de gebruikelijke loop van een dossier. Dat leidt in alle gevallen tot vertraging. Met het invoeren van een verplichte rechterlijke toetsing wordt het voordeel van een snelle teruggave te niet gedaan, waardoor zij inderdaad zelfstandige betekenis of toegevoegde waarde mist naast de voorziening bedoeld in artikel 116, derde lid. Het geheel overziende meen ik dat terecht aandacht is gevraagd voor de positie van het slachtoffer van een strafbaar feit dat onvoldoende snel in het bezit van het hem onvreemde voorwerp kan worden geteld, terwijl er geen strafvorderlijk belang met de bewaring is gediend. De procedure van artikel 116, derde lid, Sv. is in dit verband ontoereikend, omdat zij kan leiden tot onwenselijke vertraging. Het is immers onmogelijk het openstellen van een beklagmogelijkheid zo te beperken dat zij slechts kan worden benut door degene met gegronde bezwaren.

In antwoord op de vragen van de leden van de fractie van het GPV over de geschiktheid van de officier van justitie om een prognose te maken van het uiteindelijke lot van de inbeslaggenomen voorwerpen, verwacht ik dat de voorgestelde wijzigingen een betere en gestructureerde besluitvorming tot gevolg zullen hebben. Na iedere inbeslagneming op grond

van artikel 94 Sv. dient de officier van justitie het volgende beslissings-schema af te werken:

– moet het beslag op het voorwerp ten behoeve van de strafvordering voortduren;

zo neen:

- teruggave aan de beslagene of;
- teruggave aan een andere rechthebbende,
- vernietiging na afstand door de beslagene;

zo ja:

– geschikt voor bewaring;

zo neen:

– vervreemding of

– vernietiging (voorwerpen vatbaar voor onttrekking aan het verkeer).

Bij het requisitoir dient de officier van justitie zich rekenschap te geven van de gewenste afwikkeling van het beslag (verbeurdverklaring, onttrekking aan het verkeer, voortduren van bewaring ten behoeve van de onbekende rechthebbende) en aan de rechtbank mee te delen welke maatregelen het openbaar ministerie reeds terzake heeft getroffen. Op deze wijze ontstaat voortdurend besef van de noodzaak tot snelle afdoening van beslagzaken. Ik ben voornemens de inwerkingtreding van de nieuwe regeling te doen begeleiden door een aanpassing van de bestaande richtlijnen inzake beslagneming en een aanpassing van het Besluit inbeslaggenomen voorwerpen. Op deze wijze wordt andermaal de aandacht op de onderhavige problematiek gevestigd. Het houden van een eenmalige opruimactie teneinde het aantal voorwerpen dat nog onder het oude regime moet worden afgewikkeld te beperken, zal worden bevorderd.

Met de opmerking dat aan de huidige wettelijke regeling in de praktijk regelmatig geen uitvoering wordt gegeven is niet gezegd dat door het openbaar ministerie regelmatig contra legem wordt gehandeld. Beoogd is te signaleren dat de huidige bepalingen lange bewaringstijden in de hand werken, omdat procedures tot het verkrijgen van een rechterlijke machtiging een extra inspanning vergen die bovendien een extra belasting van de (veelal schaarse) raadkamer capaciteit betekent. De bestaande mogelijkheden worden derhalve vanwege hun complexiteit en tijdrovende karakter te weinig benut. Als gezegd wordt door het afschaffen van het verlenen van een machtiging vooraf niet geheel afgezien van rechterlijke toetsing, doch deze vindt achteraf plaats. De rechter wordt immers volgens artikel 353 Sv. verplicht in alle gevallen een beslissing te nemen over het lot van de op grond van artikel 94 Sv. inbeslaggenomen voorwerpen die nog niet zijn teruggegeven. Dit lijkt een voldoende waarborg voor behoorlijk optreden van het openbaar ministerie, te meer daar in de gevallen waarin de beslagene stelt schade te hebben geleden deze daarvoor de Staat kan aanspreken. Bij de invoering van de huidige regeling in 1958 kon bij benadering niet worden voorzien welke omvang het aantal inbeslaggenomen voorwerpen zou aannemen, terwijl ook de aard van het inbeslaggenomene sterk is gewijzigd. De aard van deze problematiek maakt de mogelijkheid van snel en praktisch optreden noodzakelijk. In 1958 werd dat erkend voor voorwerpen die niet geschikt waren voor opslag, waarbij in het bijzonder werd gedacht aan bederfelijke waar. Nu de justitiële instanties (politie en OM) al in een vroeg stadium worden geconfronteerd met de vraag of voortzetting van de bewaring zinvol is, kunnen zij ook binnen de marges die daarvoor door het wetboek en het Besluit inbeslaggenomen voorwerpen wordt gelaten en hun kennis van de gemiddelde doorlooptijd van bepaalde zaken, een verantwoorde prognose geven. Daarbij kan worden aangetekend dat de opbrengst van verbeurd verklaarde voorwerpen niet ten goede komt aan het Ministerie van Justitie, doch aan dat van Financiën.

De veronderstelling dat in het algemeen geen verantwoorde prognose kan worden gegeven van de duur van de bewaring lijkt mij niet juist: deze hangt samen met de gemiddelde doorlooptijd van een strafzaak. Parketten beschikken over een adequaat beleidsinformatiesysteem met cijfers betreffende de doorlooptijden van zaken. Vergelijk het Jaarverslag OM 1993, waarin een overzicht van de ontwikkeling in de afgelopen jaren is opgenomen.

2.3. Bewaring en opslag van inbeslaggenomen voorwerpen

In artikel 117, vijfde lid, Sv. is voorgesteld de bewaarder in de gelegenheid te stellen het openbaar ministerie te verzoeken een beslissing te nemen over de vervreemding van in bewaring genomen voorwerpen. De vrees van de leden van de fractie van de PvdA dat daarbij altijd de belangen van efficiency de boventoon zullen voeren ten koste van de belangen van het slachtoffer en de beslagene deel ik niet. Uitgangspunt blijft dat teruggave pas aan de orde komt als het belang van de strafvordering zich daartegen niet meer verzet. Om aan de redelijke belangen van het slachtoffer te voldoen is immers een bijzondere voorziening geschapen, terwijl ook de belangen niet in alle gevallen slechter af zal zijn als het voorwerp snel wordt vervreemd en het beslag op de opbrengst blijft rusten. Indien het voorwerp gedurende geruime tijd bewaard blijft ontstaat door het enkele tijdsverloop immers reeds waardevermindering. Door de uiteindelijke beslissing over de vervreemding niet aan de bewaarder over te laten, doch deze op het niveau van het openbaar ministerie te leggen, ontstaat een voldoende waarborg voor een redelijke belangenafweging. Te verlangen dat van deze belangenafweging uitdrukkelijk blijkt is gegeven, is derhalve geen extra bureaucratische beslommering, zoals de leden van de fractie van D66 verwachten, doch een waarborg. Tegen deze achtergrond dient ook de vraag van de leden van de fractie van het GPV te worden beantwoord. De bepaling in de tweede volzin van artikel 117, vijfde lid, is bedoeld als veiligheidsklep. De suggestie van de leden van deze fractie om het vereiste van rechterlijk toezicht vooraf in te voeren bij de beslissing over inbeslaggenomen voorwerpen die een bepaalde waarde te boven gaan, spreekt mij niet aan. In de eerste plaats zal een dergelijke regeling de bestaande – toch al niet eenvoudige – regeling aanzienlijk compliceren. Er zal immers gedifferentieerd moeten worden tussen voorwerpen met een als dan niet legale hoge marktwaarde die niettemin aanstonds vernietigd moeten worden zoals verdovende middelen en gevaarlijk vuurwerk en waarvoor rechterlijke tussenkomst niet kan worden afgewacht en overige waardevolle voorwerpen.

De vraag van de leden van de D66-fractie over de voorzienbaarheid van de verhouding tussen de kosten van de bewaring en de waarde van de voorwerpen heb ik hierboven reeds beantwoord.

Het introduceren van al dan niet gedeeltelijk kostenverhaal bij langdurige bewaring na inbeslagneming op de voet van artikel 94 SV. heeft de regering niet overwogen. De ratio van de toepassing van het dwangmiddel inbeslagneming is dat de overheid het in het belang van de strafvordering wenselijk acht dat een of meer voorwerpen uit de beschikkingsmacht van de beslagene worden gehouden. Zodra het belang van de strafvordering zich daartegen niet meer verzet, moeten de inbeslaggenomen voorwerpen aan de beslagene worden teruggegeven en wordt de oorspronkelijke toestand hersteld. Vooral in het geval dat de beslagene niet tevens verdachte is, wordt hij onafhankelijk van zijn wil in rechten betrokken door de overheid. Het is onredelijk daarvoor ook nog een eigen bijdrage in de kosten van bewaring te verlangen. Ook ten aanzien van de verdachte geldt dat de kosten voor de toepassing van dwangmiddelen niet worden verhaald.

De kosten voor het beslag op grond van artikel 94a Sv. komen eveneens

ten laste van de Staat omdat deze als schuldeiser ervoor heeft gekozen het instrument van conservatoir beslag te hanteren.

2.4. Rechterlijk toezicht

Op de wenselijkheid van het laten vervallen van rechterlijk toezicht voorafgaand aan vervreemding of vernietiging ben ik hiervoor al ingegaan. Ik ben verheugd dat de leden van de fractie van D66 de opvatting delen dat het nemen van de maatregel vervreemding of vernietiging door het openbaar ministerie geen definitieve vaststelling van «civil rights and obligations» inhoudt en derhalve in overeenstemming is met artikel 6 van het EVRM. Het is juist dat met de toepassing van deze maatregel een wezenlijke verandering in het eigendomsrecht van de beslagene teweeg wordt gebracht, doch deze wordt in het geval van vernietiging gelegitimeerd door de aard van het voorwerp. Er is immers geen redelijk belang mee gediend dat voorwerpen waarvan vast staat dat zij niet in het maatschappelijk verkeer behoren te worden teruggebracht, zoals verdovende middelen, wapens en gevaarlijk vuurwerk, bewaard blijven totdat de rechter een onherroepelijke einduitspraak heeft gedaan.

De omvang van het aantal inbeslaggenomen voorwerpen, dat niet vatbaar is voor onttrekking aan het verkeer en vernietiging, maakt praktische en snelle afdoening onvermijdelijk.

Hoe wenselijk het in abstracto ook mag lijken om alle inbeslaggenomen voorwerpen met de daarvoor passende zorg te blijven omringen totdat de rechter ter terechtzitting over de teruggave heeft beslist, de realiteit gebiedt te erkennen dat dit niet – dan tegen een aanzienlijke verhoging van personele en materiële kosten – uitvoerbaar is. Het is hiervoor gereleveerde nadeel van het introduceren van een extra procedure in het voorbereidend onderzoek en het verzekeren van de rechterlijke toetsing achteraf met de mogelijkheid van adequate compensatie lijken mij – in samenhang met de praktische uitvoerbaarheid en de te nemen flankerende maatregelen bij de invoering – voldoende argumenten voor handhaving van het voorstel. Wel heb ik aanleiding gezien voor het voorstellen van een nieuw artikel 117a Sv., waarin een medededingsplicht van het openbaar ministerie aan de rechter-commissaris is opgenomen. In het wetsvoorstel 23 251 (herziening gerechtelijk vooronderzoek) is weliswaar aangesloten bij de realiteit dat in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek de feitelijke inbeslagneming veelal plaats vindt door de opsporingsambtenaar en niet geschiedt door de rechter-commissaris, maar het ligt niettemin in de rede dat de rechter-commissaris als leider van het gerechtelijk vooronderzoek ter zake wordt geïnformeerd.

3. Financiële aspecten

Onder 2 heb ik uiteen gezet waarom ik meen dat over de omvang van de werklast die aan de invoering van de voorgestelde regeling is verbonden, thans geen duidelijke uitspraak kan worden gedaan. Zoals reeds eerder gezegd, komt een eventuele verhoging van de opbrengst van de vervreemding van op basis van artikel 94 Sv. inbeslaggenomen voorwerpen door de Dienst der Domeinen van het Ministerie van Financiën niet ten goede van de justitiebegroting. Daartegenover staat dat de kosten van bewaring van die inbeslaggenomen voorwerpen door deze Dienst niet ten laste van mijn ministerie komen. Over de wijze van verantwoording van de de opbrengsten van conservatoir beslag (artikel 94a Sv.) en de kosten van de bewaring daarvan worden nadere (begrotings-)afspraken gemaakt. Het wetsvoorstel strekt niet tot een verhoging van de verwachte inkomsten, doch tot een stroomlijning van de

trage en weinig doorzichtige besluitvorming rond de afdoening van beslagzaken.

4. Overgangsrecht

Door de vragen van de leden van de fractie van het GPV en de bijdrage van F. F. Langemeijer in het Nederlandse Juristenblad van 10 juni 1994, blz. 781, ben ik overtuigd geraakt van de noodzaak bij Nota van Wijziging een artikel waarin gefaseerde inwerkingtreding mogelijk wordt gemaakt, toe te voegen.

5. Artikelen

Onderdeel A

Door aan artikel 94 Sv. als erkend doel van inbeslagneming toe te voegen: teruggave aan de rechthebbende, komt het uitgangspunt van artikel 116: teruggave vindt in beginsel plaats aan de beslagene op losse schroeven te staan. De huidige regeling gaat ervan uit voorwerpen in beslag worden genomen ten behoeve van de waarheidsvinding of vooruitlopend op de mogelijke oplegging van straf of maatregel: de verbeurdverklaring, onttrekking aan het verkeer of de ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel. Het belang van de waarheidsvinding hangt samen met dat van de strafvordering: het onderzoek naar het strafbaar feit. In dit kader mag inbeslagneming alleen plaats vinden als er sprake is van een vermoeden van een strafbaar feit. Indien het veilig stellen van voorwerpen ten behoeve van de rechthebbende als doel van inbeslagneming wordt toegevoegd wordt de scheidslijn tussen het aantreffen van onbeheerde of verloren voorwerpen (met civielrechtelijke rechtsgevolgen) en van misdrijf afkomstige voorwerpen (met een strafrechtelijk sequeel) wel heel dun. Dit betekent een ongewenste uitbreiding van het dwangmiddel inbeslagneming en een eveneens ongewenste uitbreiding van het aantal inbeslaggenomen voorwerpen in zaken die in de meeste gevallen in een sepot zullen eindigen.

Onderdeel C

Artikel 117, tweede lid Sv.

Aan de wens van de leden van deze fracties is tegemoet gekomen bij nota van wijziging.

Artikel 117, derde lid Sv.

Degene die door het openbaar ministerie tot vervreemding wordt gemachtigd is ingevolge het Besluit inbeslaggenomen voorwerpen in de regel de Dienst der Domeinen die als een van de daartoe in dat Besluit aangewezen bewaarders bevoegd is over te gaan tot verkoop ten behoeve van de Staat. Daarnaast zijn ingevolge de regelingen van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering deurwaarders bevoegd tot de executie van beslagen gelegd op de voet van artikel 94a Sv. De medewerkers van Domeinen en de deurwaarders zijn in staat om ervoor te zorgen dat de waarde van het desbetreffende voorwerp op een aanvaardbare wijze wordt bepaald. Indien de beslagene het daarmee niet eens is, kan hij, nadat de rechter heeft beslist dat het voorwerp aan hem moet worden teruggegeven, op basis van artikel 119, tweede lid, Sv. de Staat aanspreken voor een vergoeding ter hoogte van de waarde die het voorwerp redelijkerwijze zou hebben opgebracht. Degene die het niet

eens is met de wijze waarop met het conservatoir inbeslaggenomen voorwerpen is gehandeld, kan daartegen opponeren op grond van 552a Sv.

Ik overweeg bovendien om naast de regeling voor het toekennen van schadevergoeding voor voorlopige hechtenis, een algemene regeling voor te stellen voor het verkrijgen van schadevergoeding na de toepassing van dwangmiddelen.

Artikel 117, vijfde lid Sv.

De wijzigingen zoals door de leden van de fractie van het CDA worden bepleit, waren opgenomen in de tekst die aan de Raad van State is voorgelegd. De redactie is op suggestie van de Raad gewijzigd in verband met de aanwijzingen voor de regelgeving.

Artikel 118, derde lid Sv.

Op deze vraag ben ik reeds ingegaan bij de beantwoording van de vraag over het begrip rechthebbende.

De Minister van Justitie,
W. Sorgdrager